

Министерство
на образованието и науката

АЗ·БУКИ

Национално издателство
за образование и наука

**БЪЛГАРСКИ ЕЗИК
И ЛИТЕРАТУРА**

Българско научно-методическо списание
• Година XX, 2012 • Класик 1

ИСТОРИЯ

Българско научно-методическо списание
• Година XX, 2012 • Класик 1

**МАТЕМАТИКА
И ИНФОРМАТИКА**

Българско научно-методическо списание
• Година XX, 2012 • Класик 1

**ПРЕДУЧИЛИЩНО
НАЧАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ
ПЕДАГОГИКА**

Българско научно-методическо списание
• Година XX, 2012 • Класик 1

**ХИМИЯ
ПРИРОДНИТЕ НАУКИ
В ОБРАЗОВАНИЕТО**
астрономия
биология
география
физика

**ПРОФЕСИОНАЛНО
ОБРАЗОВАНИЕ**

Българско научно-методическо списание
• Година XX, 2012 • Класик 1

**СТРАТЕГИИ
НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА
И НАУЧНАТА ПОЛИТИКА**

Научно-методическо списание
• Година XX, 2012 • Класик 1

Философия

Българско научно-методическо списание
• Година XX, 2012 • Класик 1

**Чуждозиково
обучение**

Научно-методическо списание
• Година XXIX, 2012 • Класик 1

Избрано

от текстовете, публикувани в списанията
на Национално издателство

АЗ·БУКИ

www.azbuki.bg

50 15 – 21 ДЕКЕМВРИ
2016 Г.

Френският облик на Евксиновград

*Откъс от „Френското излъчване
на резиденция Евксиновград“*

Цвета Тодорова

Резиденцията *Евксиновград* е построена в края на XIX в. за летен дворец на монарсите от Третото българско царство. На девет километра от Варна, на живописния бряг и във великоленен парк, резиденцията на българските владетели след Освобождението прави Варна лятната столица на България.

През 1881 г., след 16-дневно гостуване на княз Александър Батенберг в манастира „Св. Димитър“, тогавашният варненски кмет Михаил Колони успява да прокара решение в общинския съвет за отстъпване на местността около манастира за изграждане на княжески дворец. Опростеният и обзаведен с личните мебели на кмета М. Колони от Букурещ манастир се превръща в първото лятно жилище на българския княз. Още същата година са положени основите на двореца по проект на немския архитект Лерс и му е дадено името Сандрово (произлизащо от италианското галено име на княз Александър Батенберг – Сандро).

[...] *Картината на княжеския дворец в – Сандрово е от естество да пленя всекиго, бил той артист или не – съобщава през 1891 г. сп. „Светлина“.* С такива очарователни красоти можем да излезем на всеки европейски пазар, пред всеки артистичен салон. Недалеко от търговския град Варна, над високите крайбрежия, накичени

Заглавието е на редакцията

www.foreignlanguages.azbuki.bg

Главен редактор

Проф. д-р Димитър
Веселинов

E-mail: d_vesselinov@yahoo.fr

Редактор

Николай Кънчев
0888 81 56 45

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: foreignlanguages@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Чуждоезиково обучение“, кн. 6/2016:

ПРИЛОЖНА ЛИНГВИСТИКА

Терминологическа опозиция *турецкий – тюркский* в българском и французском языке / *Димитр Веселинов, Милена Йорданова*

МЕТОДИКА

Съдържателни аспекти на образователните програми по класически езици и класическа древност на Балканите (Сърбия и Румъния) / *Борис Вунчев, Мирена Славова, Йоана Сиракова, Люба Радулова*

Дигитални медии и работа с художествени текстове в обучението по немски език като чужд / Елена Савова

ЕЗИК И КУЛТУРА

Френското излъчване на резиденция Евксиноград / Цвета Тодорова

Ролята на преводача като културен медиатор: предаване на думи от хинди на български език / Елена Георгиева

ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКА АРХЕОЛОГИЯ

Диалог на културите / Анна Ангелова

ХРОНИКА

Богатство на многообразието / Николай Кънчев

„Европа и нейните граници в социалните и хуманитарните науки“ – впечатляващо международно научно събитие / Николина Цветкова

Светът като слово / Магдалена Костова-Панайотова, Любка Ненова

РЕЦЕНЗИИ И АНОТАЦИИ

Нов прочит на историята на новобългарския книжовен език / Мария Мицкова

Wie das land, so das sprichwort, или За един нов тематичен речник в помощ на обучението по немски като чужд език / Весела Белчева, Свилен Станчев

Нещата отвътре / Анелия Бръмбарова

ГОДИШНО СЪДЪРЖАНИЕ

с плодородни увити лозя, които съперничат с лозята, растящи под Неаполския припек, се издига великолепият княжески дворец [...]

Дворецът Евксиноград

Княз Фердинанд и княгиня Мария-Луиза

След принудителния отказ на Батенберг от престола въпросът за Сандрово отново е поставен пред общинските власти, които след избирането на новия княз Фердинанд I му предоставят двореца за лятна резиденция. На 17. 07. 1893 г. по идея на своята годеница Мария-Луиза княз Фердинанд преименува наричания дотогава дворец „Сандрово“ на Евксиноград. Името е измислено да се състои от две части – „Понтос евксинокс“ (или Евксейност Понтос – древногръцкото наименование на Черно море) и българската дума „град“ – в превод „град на гостоприемното море“. На 27. 08. 1893 г. князът пише до председателя на Министерския съвет следното:

[...] Като се установих в лятното си жилище, находящо се в местността на манастира „Св. Димитър“, реших по желанието на любезната ми съпруга новия дворец за напред да се наименова Дворец Евксиноград при град Варна. Натовазвам ви да гадете следуемата за това заповед на административните власти в княжеството и да се разпоредите щото, чрез министър на външните работи и изповеданията, главната дирекция на пощите и телеграфите да се даде

нужното уведомяване на всемирният пощенски съюз за преименованието на двореца при манастиря „Св. Димитър“ в дворец Евксиноград при град Варна [...] (П. Стоянов. Стара Варна. В първите години след Освобождението. Варна. 1992, 45 – 48).

[...] Построен в стил Луи XIII, той беше разположен великолепно на провлак и затова имаше изглед към морето почти във всички посоки. Намираше се над широка ивица от тераси, градини, лозя и други насаждения, която стигаше до самото море. Лятно време вътре беше светло и просторно, а високите прозорци се очертаваха от крестонени пердета, които се вееха на морския бриз. Безброй лятовички се спускаха и кръжеха. Въпреки съветите на архитекти и строители, Фердинанд нареди да не развалят хилядите им гнезда по корнизите [...] (Ст. Константинов. Фердинанд лисицата. С., 1992, с. 216).

Модерният дворец и градините му са дело на самия княз Фердинанд I. Първоначалният проект за главната сграда на двореца Евксиноград е изготвен от австрийския архитект Виктор Румпелмайер във френски шато-стил „Луи XIII“ (фугирана тухлена зидария, висок мансарден покрив с медна обшивка и часовникова кула).

Сградата на двореца в Евксиноград е довършена от швейцарския архитект Херман Майер с участието на арх. Никола Лазаров през 1890 г. и се възприема като един от най-изящните образци на архитектурата в България след Освобождението.

Главната сграда е на 3 етажа. На първия са приемните зали, музикална зала и салонът за вечеря, на втория са разположени спалните на царското семейство, а третият е предназначен за персонала. Оригиналната мебелировка е изработена от махагон и орехово дърво, а огромният и тежък полицей, украсен с царската корона и златни френски лилии, е дар от Бурбоните. Дори бравите на вратите за тоалетните са украсени с герба на княз Фердинанд I. Князът обзавежда двореца със стилна бяла мебел. Стените са облепени със златисти копринени тапети, с много вкус са подредени приемните салони, столовата, кабинетът.

В двореца често гостуват представители от различните императорски дворове на Европа. В интервю пред чуждестранни журналисти царица Йоанна – съпруга на цар Борис III, в коментар за спомените си от България заявява: „Рилският манастир и Евксиноград край Варна. Аз обичам планината, но Евксиноград беше моята мечта“ (П. Стоянов. Цит. съч. 45 – 47).

[...] 21 май 1888

[...] Хубавото време бърже се върна, а с него – горещината и прахта. Непрекъснато се къпем в морето с княза и Гръно и талантът ми на плувец прави силно впечатление. Княгинята удържа на думата си и онзи ден влезе във водата. Вместо бански костюм ѝ бяха съшили нещо като шаячна нощница, а на главата си носеше сламена шапка. Беше направо очарована и все си спомняше как в Ньойи се е къпала в Сена по времето на крал Луи-Филип...

Князът е запленил от Варна и иска да се върне и да прекара тук по-дълго време през септември. Целият бряг на морето в този край е засаден с чудесни лозя. Най-хубавият момент е през есента, по време на гроздобера. Вероятно ще живеем в летния дворец, започнат и недовършен от княз Батенберг. Намира се на няколко километра от града върху крайбрежните скали, откъдето се разкрива възхитителна панорама [...]

25 юли 1888 г.

[...] Дворецът в Сандрово е всъщност голяма и дълга вила с кула от розови камъни и тухли в модернизирания стил Луи XIII, която напомня малко сградите в Трувил. Разположен е на огромна тераса високо над морето и в момента едва очертаните градини се обрали със сини тръни. Терасата все пак е едно чудо и на два пъти прекарахме там забележителни вечери – лунни и романтични, меки и тихи, през които всички мълчахме и вглъбено се вслушвахме в себе си!

Ето и едно смешно произшествие посред вечеря. Оркестърът на варненския полк, който сме довели тук, внезапно засвирва кадрила „Парижки живот“. Поглеждам Гръно. Отмерваме такта и тресем глави в неугържимо желание да затанцуваме канкан. Князът разбира, скръства ръце и възкликва: „О, приятели мои, за Бога! Ако не за мен, направете го заради мама! Тя е твърде много францужойка, за да не обича непримличните танци!“. Гръно се надига, аз също. Отпращаме слугите, които обидено се отдалечават, и ето ни във вихъра на един тани, достоен за Монмартр! [...] (Робер дьо Бурбулон – френски благородник, шамбелан, церемониалмайстор и маршал при двора, 1887 – 1904. София, 25 юли 1888 г. Български дневници. С., 1995, с. 100).

Една от най-красивите забележителности на Евксиноград е неговият парк. Той заема над 550 дека от общо 800 на резиденцията. Първоначално цялата територия от местността Траката до нос Чаталташ е оградена с триметрова каменна стена с обща дължина 3 км. Паркът по френски образец тръгва от източната фасада на двореца и на няколко нива слиза до морето. В началото е изумително красиво то езеро с лилиите, наречено „Водни огледала“. В края на езерото е бронзовата статуя на Нептун, която говори сама за себе си. Скулптурата е доставена от Париж по нареждане на княз Фердинанд с влака „Ориент експрес“.

[...] Той с право се гордееше с градините си, плод на дългогодишно терасиране и поддържане на естествения пейзаж под негово ръководство и с помощта на френски архитект. Хиляди каруци пръст бяха пренесени от вътрешността, за да бъдат направени тераси до морето. От Марсилия Фердинанд поръча повече от 50 000 дръвчета... На растенията в парка и в градините бяха нужни десетина години, докато се хванат. След това те станаха част от очарованието на черноморския бряг. Пищни рози, рогодендрони и азалии се спускаха до водата, която по-късно Фердинанд наричаше море като черен сапфир. В изгнание той често говореше увлечен за Евксиноград, за гроздобера, когато гроздовете висеха като мънички зрели луни и японската градина, за която беше поръчал хиляди какавиди за японски пеперуди, така цветята да не бъдат самотни... Фердинанд винаги показваше на френските си гости стената, която поддържаше главната тераса. В нея беше вграден централният фронтон на френския дворец в Сен Клу, изгорен от германските армии през 1870 г. и сравнен със земята през 1891 г. На него се виждаше френският кралски герб, пренесен камък по камък с Ориент експреса [...] (Ст. Констант. Цит. съч., с. 217).

При изграждането на парка са използвани идеите на бележития майстор на парковото изкуство Андре Льо Нотър (1613 – 1700) – най-големия френски градински и ландшафтен дизайнер от XVII в., който претворява на практика идеите на Краля-слънце Луи XIV (1638 – 1715) за величие и хармония. Бароковият стил на градинския дизайн, който той довежда до върхови постижения, придобива широко влияние в Европа и по света. Вдъхновението за създаването на тези градини идва от италианските им ренесансови прототипи от XIV и XV в., както и от идеите на френския философ Рене Декарт (1576 – 1650).

Френската градина олицетворява физическото и визуалното представяне на картезианската система и философия, възпяваща превъзходството на човека над природата и възможността това човешко господство, богатство и власт да бъдат демонстрирани. По онова време французите отварят своите градини и въвеждат огромните пропорции. Френският градински стил се основава преди всичко на симетрията и на принципа на установяване на ред в природата и поставя къщата/двореца централно върху обширна и равна плоскост. Огромната централна ос, която се смалява към края си, насочва погледа на наблюдателя към хоризонта, като по този начин имението изглежда дори по-голямо от действителното. Тази ос е основата на архитектурния ред. В обширните френски градини организираното пространство е предназначено за забавление на посетителите (гостите или представителите на двора) чрез пиеси, концерти и фойерверки. В този аспект френският парк развива до съвършенство художествения и монументалния

проспект, наложил се за сравнително кратко време като предпочитана и желана форма в цяла Европа.

Най-голямото постижение на френските класически градини са градините на двореца Версай, създадени от Андре льо Нотр между 1662 и 1700 г. Те са най-обширните градини в Европа, обхващащи 15 000 хектара и са организирани около ос изток – запад, следвайки пътя на слънцето.

Бароковият модел на Льо Нотр допада на княз Фердинанд и той ангажира най-добрия по това време френски гендролог Ноймайер от Горската академия в Тарант – Германия, като първият етап обхваща времето 1890 – 1914 г.

За разлика от ренесансовите европейски градини паркът в Евксиноград е изпълнен със светлина, като е спазен и другият принцип, че простотата е красота. Отделните елементи са свързани геометрично и съчетанието им изгражда с лекота връзката между методология и природа. Последователно върху парка работят французинът Жан Ман Мориезе и чехите Антон Краус и Йозеф Крежан. Дейно участва и българинът Димитър Георгиев. Началното планиране е дело на френските паркостроители Едуард Ангре и Анри Мартине. След това по него работят и други френски архитекти и озеленители.

На 19 юли 1905 г. Жан Мориезе пише обстоен доклад до княз Фердинанд, в който съобщава „детайлни сведения за градините на Евксиноград“.

[...] С дълбока радост ви съобщавам, че въпреки в седмичната голяма суша, която понесе Варненския регион и не падна капка дъжд и под горещината, стигнала 43 сенти градус на сянка, всички растения, също и просторните морави изглеждат свежи, зелени... Петдесетина лампи ще осветяват градината на Монсеньор... Културите са също в перфектно състояние. Кръглите лехи от цветя около двореца на Монсеньор също и градинските френски лехи. Пръснатите масиви из градината – всичко е в пълен разцвет. Също полуостровчето въпреки засушаването е в зеленина. Стаята за опити на Монсеньор е препълнена с растения. Горичката от млади борчета е най-добре поддържана... Дълбока благодарност, Монсеньор, за красивата картичка, която Ваше Височество благоволи да ми изпрати и която ми даде хубава идея каква трябва да бъде красивата княжеска оранжерия на Кобургския дворец. Аз съм и оставам, Ваше Царско Височество, респектирания подчинен и особено предан служител. Y. Moriset [...]

Първият декоративен материал за парка е доставен от Марсилия през 1880 – 1912 г. – над 50 000 дръвчета и растения от над 310 вида внесени от Цариград, Унгария, Франция и Италия. Тогава се правят и първите насаждания. По най-оголените и каменисти места на склона след изчистването на камъните е нанесена плодородна почва, взета предимно от поречието на река Камчия, а склоновете са терасирани. На този етап са засадени вековните видове иглолистни, хвойнови и широколистни дървета и храсти. Особено интензивни са насажденията от 1900 – 1910 г. По онова време е създаден и декоративният разсадник за производство на посадъчен материал. Най-напред в парка са били засадени ели, кедр, кипариси и либоцедруси (около оранжерията на двореца и в парка).

Пълния текст четете в сп. „Чуждоезиково обучение“; кн. 6

От земното до сакралното

***Откъс от „Между земното и сакралното:
катедрали, мощи и духовни водачи в градския
живот на Южна Италия през XI – XII век“***

Георги Димов

Институт за балканистика с център по тракология към БАН

Категралата

Неслучайно за Джон от Солзбъри църквата е душата на гържавата. В средновековния град обаче църквата е неразривно свързана с градската тъкан. Неин главен представител била земната ѝ еманация, а именно градското *дуомо*. Прег него, на площада (*пиацата*) се събирал народът (*пополо*) в северноиталианските градове, за да вземе поредното важно политическо решение.

Там до началото на XI в. все още нямало градски дворец (*palatium*), както в градовете на по-богатия Юг. Всъщност църквата била основният социализиращ фактор за градското население, и то не само на Апенините, но и в цяла средновековна и християнска Европа. Но тя била и гордостта на жителите на всяко селище – колкото по-красива, по-изящна и по-голяма е градската катедрала – толкова престижът на паството бил по-висок. Особено важно било нейното значение за градските комуни – празниците, заделените средства за поддръжката ѝ, гопълнителната украса, мощите, вярата и упованието в местния светец – това изграждало и идентичността, и общността (*universitas*) сред иначе разнородните *civitates* в Мезозорно.

Всичко това, разбира се, довело до сливането на града и църквата в Южна Италия в едно цяло,

Заглавието е на редакцията

www.history.azbuki.bg

Главен редактор
Проф. д-р Пламен Митев
E-mail: plamdm@abv.bg

Редактор
Д-р Албена Симова
0889 88 21 83
Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71
E-mail: history@azbuki.bg

Съдържание на сп. „История“, кн. 6/2016:

ОТ ДРЕВНОСТТА ДО ДНЕС

Между земното и сакралното: катедрали, мощи и духовни водачи в градския живот на Южна Италия през XI – XII век / *Георги Димов*

„Другата Азия“ – Индия в японската външна политика / *Боряна Митева*

ПАЗИТЕЛИ НА ПАМЕТТА

Полша – Между Изтока и Запада / *Михал Копчински*

Как се заражда Полша или какво знаем за началото в кариерата на Мешко I / *Павел Жмудски*

Кръст и полумесец – из историята на полско-османското съперничество през XVII век / *Дариуш Милевски*

Полските инженери в България / *Болеслав Орловски*

Русифициране на градското пространство. Варшава и провинциалните градове на кралство Полша през XIX и началото на XX в. / *Анджеј Шварц*

Ян Карски – герой на полската съпротива / *Анджеј Жбиковски*

Жизненият стандарт в Полша от Средновековието до XX век / *Михал Копчински*

ГОДИШНО
СЪДЪРЖАНИЕ

проникнато от менталността и чувствителността на средновековния християнин. А норманските нашественици в южноиталианските земи също били християни. Всъщност, ако изключим епизодичните случаи на разграбването на манастири или обирването на отделни монаси, то севернофренските рицари били верни на християнската Еклезия воювали и в общи линии повече облагодетелствали, отколкото оцетили Църквата. Норманските принцове и херцози обогатили градските катедрли и манастири било то със земя и пари, дарове или привилегии, с цената на когото, в крайна сметка подчинили местните абати и епископи. Освен това норманите били ктитори на множество градски катедрали в Апулия, в Кампания, Абруци, Калабрия и Сицилия.

В тази връзка, трябва да отбележим, че през XI в., докато във Византия господствала кръстокуполната или конхиална църква, то в Мезозожорно се наложила романската базилика. По това време в градовете из Южна Италия се издигали романски базилики в няколко основни архитектурни типа: *византийско-кампанийски* (Монте Касино, Капуа); *франко-нормански* (катедралата в Аверза); *апулийски* или *смесен* (катедралите в Бари, Лече), *бенедиктинско-клюдийски* (Калабрия и Сицилия) и по-късния *сицилийски* (църквите в Чефалу, Монреале и Палермо).

На свой ред, византийското влияние също не отмирало на Апенините и ако екстериорът или архитектурният план били по-характерни за романското изкуство, което донякъде също е повлияно от Изтока, то интериорът – стенописите, мозайките и украсата, си оставал предимно византийски. Неслучайно Л. Шафран откри множество византийски фрески от единадесетото столетие сред района на гръцко Саленто в Апулия. Но въпреки смесването на стиловете и отявлена еkleктика в култовата архитектура от норманската инвазия наметне нараствало видимо влиянието на западноевропейското изкуство сред градското население. Сред големите селищни центрове в Мезозожорно през XI в. вече била навлязла романската естетика, която оставила своята следа както в каменните и мраморните капители, така и в архитектурната украса на повечето катедрали от Южна Италия.

Романските каменни релефи са ни познати сред средновековните паметници от Бари или от мраморния капител с „танцьорите“ в Бриндизи. Един фрагмент от слонова кост от Кана (Апулия) също въплъщава гротескните и страшни сюжети на романското изкуство, които повече плашели, отколкото подражавали на хармонията на ромейското изкуство. Друга плочка, вероятно изработена в Амалфи, пак от слонова кост,

споменава името на *Gofredus comes* и е свързана вероятно с граф Годфроа от Катанзаро (1111 – 1144). Дори цикълът с плаките от слонова кост от Салерно разкрива пред нас мотивите на западното влияние. Ала това, което истински впечатлява, са капителите и панелите с изображения на норманосицилийски *milites* от катедралите в Монреале и Трани. Един култ към войната и светците воини. Култ, който всявал страх, но и защитавал градския *plebs* от зли сили и демони.

От груга страна, разположението на главната катедрала спрямо градската топография било от съществено значение според Паоло Делогу. Но преди това бихме направили едно уточнение, а именно, че кварталите в християнските селища винаги се организирали около своята черква, а в ислямските градове – около своята джамия, която чрез свещената ниша (*мирхаба*) показвала посоката за молитва към Мека (*кибла*).

Във Византия сред градовете резидирало не само висшето духовенство, но се издигали великолепни църкви, в които се пазели светите мощи. За византийските мегаполиси например не била важна големината на храмовете, противно на романските катедрали, които се извисявали сред западните *civitates*, а тяхната естетика и пропорции – поне според средновековните *ексфразиси*. Неслучайно най-често описваните архитектурни елементи сред градския силует били именно църквите, особено от автори като Михаил Псел, Анна Комнина или Йоан Скилица. Затова градът за ромеите бил толкова по-възхитителен, колкото повече и по-красиви храмове притежавал.

Погобен ексфразис е запазен и за кръстокуполната църква „Сан Пиетро“ в Отранто. Самата черква била издигната в началото на новото хилядолетие, но гръцката поема в хекзаметър е съставена от кръга ученици на Никола-Нектарий едва в 20-те години на XIII в. Случаят с това описание, или по-точно възхвалява, в която се преплитат дори старозаветни сюжети, сам по себе си е забележителен пример за преклона пред гения на ромейската архитектура в Междозгорно.

А единадесети век е времето, в което из цяла Италия градското дуомо (катедрала) заемало своето погобаващо място сред топографията на големите градове. В пълен смисъл това се отнасяло до Апулия, Калабрия и Кампания, където след преминаването на размирните времена от първата половина на века започнало усилено строителство на черкви. Издигнати били катедралите в Таранто (1060 г.); „Сан Джовани“ в Радело; катедралата на св. Матей в Салерно (1080 г.) под егидата на епископ Алфано (1058 – 1085) и Робер Гускар; градският храм в Капуа бил разширен и преустроен (1080 – 1120 г.); през 1080 г. била изградена катедралата в Отранто, посветена на *Санта Мария Анунциата*; били построени нови църкви в Троя и Трани през 1090 г.; сетне в Мелфи и Конверсано. В началото на XII в. в Бриндизи била издигната катедрала с близък архитектурен план до романските базилики на Аквилея и Пиза. През 1101 г. преустроената градска черква в Каноза (Каноса) била посветена на Сан Сабино – покровител на апулийския град. В южния неф на църквата била разположена и гробницата на принц Боемонд, изграден в периода 1111 – 1118 г. Последвал строежът на катедралата „Сан Леонардо“ в Сипонто в първите десетилетия на дванадесети век. Тази култова сграда, издигната от норманските сеньори, накрая превърнала се във владение на тевтонските рицари – изпълнявала ролята на болница и приют за запътилите се към Монте Гаргано поклонници.

Доста е писано и за църквата *S. Angelo in Formis* в Капуа, която, въпреки че била издигната по модел на черквите в Монте Касино от абат Дезидерий, претърпяла разцвет десетилетие по-късно – при норманския епископ на Капуа – Ерве (1073 – 1081). Запазено е и изображението на църквата в *Regesto di S. Angelo in Formis*, където за неин ктитор е представен капуанският принц Ришар. Сградата е изобразена като еднокорабна базилика, с кула (камбанария?) и атрум. Тази църква, чийто образ достигнал до нас чрез една запазена миниатюра, обаче

се отличава от базиликата, която носи в ръцете си абат Дезигерий. Според запазена фреска от Монте Касино (Монтекасино) бенедиктинската черква е трикорабна, без външен атриум.

Иначе, макар и претърпяла някои промени, *S. Angelo in Formis* била изградена в споменатия вече византийско-кампанийски стил, за което говори и интериорът с впечатляващи стенописи, които могат да се видят и днес. В съкровищницата на църквата (Tesoro della Cattedrale) е съхранено Евангелието на епископ Alfano de Camerota (Алфано, 1158 – 1180), което е дар от крал Гийом II. Някои специалисти допускат, че то е изработено в Сицилия. Обковът на свещената книга е златен, като в мандорла е представен Христос Пантократор. Обкръжаващите го медальони са с образите на четиримата евангелисти, архангел и светици – сред които е представен и Томас Бекет. Всички те са изработени с техника на клетъчен емайл. А на обратната страна на Евангелието е изобразена дейсисна сцена с разпнатия Христос, Богородица и св. Йоан.

При това, ако някои от храмовете били финансирани от местното население, за което ни подсказва надписът в Трани, то за изграждането на повечето катедрали заслугата принадлежала изцяло на норманските владетели. Няма съмнение, че в строежа на култовите постройки участвали всички граждани: работници, ковачи, каменогелци. Този средновековен, бихме го нарекли с римската дума евергетизъм или християнски патриотизъм бил една своеобразна форма на благочестие, която завладяла голяма част от западния свят. Да не забравяме как в началото на дванадесетото столетие според знаменития разказ на Робер дьо Торин за строежа на катедралата в Шартр (Франция): „хората започнали да теглят на плещите си талиги, натоварени с камъни, дървета, храна и други неща за изграждането на църковните кули“.

Подобно зрелище описал и абат Емон в Сен-Пиер-сюр-Див, Нормандия: „мъже и жени с благородно потекло превиваха дебелите си надменни вратове, за да впрегнат каруци, като животните, и да превозят своя товар от жито, пшеница, олио, вар, камъни, дърва и прочее продукти, необходими за поддържането на живота или изграждането на църквите, чак до Христовата обител“. Същите сцени наблюдаваме и в хрониките на Мон-Сен-Мишел и Руан.

Накрая ще дадем пример с един от градовете, които оцелели от норманското нашествие дълго време – Неапол. Този кампанийски град винаги заемал междинно положение между западните и източните влияния, а периодът на XI в. въпреки честите военни конфликти бил свързан с широко строителство на църкви и манастири в градските очертания. Неслучайно в Неапол основните промени в градската архитектура били свързани предимно с издигането на култовите постройки – църкви, манастири и гяконици или титулярни църкви (*diakoniae*) – характерни за Рим и града на св. Януарий. В кампанийското селище се образувал и нов квартал (*castrum Lucullanum*) – явно укрепен и обвързан с почитта към местния светец, а Бартоломео Капасо посочва, че в предградията била обновена и църквата *San Venere*. Сред църковните сгради, доколкото ни позволяват да разберем археологическите и изворови данни обаче, знаем, че били извършени следните реконструкции: сред градските катедрали и по-големите храмове (*maggiori*) – последвало реновирането на „*San Dei genitricis Mariae que nominatur de domino Atriano*“; разширяването на енорийската църква „*San Iohannis qui vocatur in curte*“; първо упоменаване на енорийската църква „*Santa Marie ad sicule*“; реконструкция на църквата „*San Felicis*“ (Сан Феличе), която се намирала срещу голяма кула до градската порта; амалфитанската църква „*Santa Mariae ad circum*“, която се намирала в *castrum Lucullanum*; църквата на изтъкнатата неаполитанска фамилия Де Монета – „*Santa Margie*“; църквата на консул и дукс Йоан (1038 г.) в близост до градския форум – „*San Simeonis, quom quidam fecit ven. recordationis d. Iohannes Consul et Dux*“; унищожаването през 1054 г. на църква „Св. Павел“ на монасите от братството

„*San Sebastiani de Neapoli*“, която се намирала в предградието *castrum Lucullanum*: „*San Sebastiani de Neapoli, positam intus destructum castrum Lucullanum*“; сведението от 1071 г. за „*San protomartiris Stephani de Arco Roticorum*“; сведението за църквата „*San Severini*“ на братството „*San Teodoro e Sebastiano*“ от 1075 г.; сведение за строежа на църквите, разположени извън крепостните стени (*extra muros*) и свързани с местните занаятчии – „*San Petri ad area*“ и „*sancti Petri situm at illos Ferrarios*“ (1104 г.); за църквата на форума „*San Cruci de regione forum*“ (1130 г.).

В Сицилия също били издигнати редица романски храмове в по-големите градове, но за разлика от континентална Италия там унициативата принадлежала изцяло на Великия граф. Подобно на своя брат Робер Гускар или съвместно с него, Роже Босо (1072 – 1101) станал ктитор на редица църковни сгради. В периода 1078 – 1080 г. била издигната катедралата в Тройна, като за тази цел според Г. Маламера Роже събрал работници и майстори от всички страни – „*саementarios undecimque aggregat*“. Със строежа на тази църква всъщност било положено началото на романо-сицилийския стил, който станал характерен за йератичната архитектура на острова. Този смесен стил в Сицилия бил повлиян от романските катедрали тип „Калвадос“, византийско-калбрийската архитектура и местните мотиви с полихромна украса; и впоследствие бил наложен от Великия граф, заради което е наречен от съвременния изследовател К. Канале – „графски“. Това, явно, са първите опити изкуството на острова да бъде употребено като инструмент за „владетелската пропаганда“ – умение, което с времето норманските крале развили изключително успешно.

Последвали църквите в Мазара (1086 – 1088 г.); в Палермо – „Сан Джовани“ (1071/1087 г.); църквата „Сан Филипо“ и еkleктичната катедрала „Сан Пиетро“, украсена с арки тип *rincassi* в Месина от 1090 – 1093 г.; в Пиаца Армерина от първата декада на XII в. В голямата си част обаче построените от сицилийския владетел храмове се сливали сред градския терен с мюсюлманските, гръцките и дори еврейски култови сгради. В тази връзка, романските катедрали на острова се превърнали във фактор, пробуждащ градския патриотизъм сред местното население – подобно на църквите сред апулийските и кампанийските *civitates*.

По сходен път се развила и култовата архитектура в Калабрия. Там обаче, въпреки издигнатите от норманските принцове катедрали: в Росано (1060 г.), Джераче (1065 – 1102 г.), Бивонджи (ср. на XI – нач. на XII в.), Рочела (1094 г.) и Стило, населението оставало предимно гръцко и подобно на Сицилия, не развило стремеж към градска идентичност и независимост.

Реликвите

Поредният аспект на религиозните настроения, който се явявал съществен не само за християнската менталност, трансценденталното, т.е. връзката между света на Божественото и света на хората, но и за градското самосъзнание, се изразявал в съхранението на светите мощи в градската катедрала. Ние не знаем дали култът към светците и техните тленни останки бил толкова силен сред лангобардските и гръцките общности поради по-ранната политика на изселване на иконопочитателите към италианските земи, както разкри П. Шрайнер, или се дължи до голяма степен на духа на епохата в *Rex Christiana*.

В тази връзка Фалко, от Беневенто пресъздава еуфорията в своя град, когато по време на епидемията от 1119 г. архиепископът на Беневенто изложил на показ чудотворните реликви и народът се струнал около тях, търсейки спасение. Малко по-късно, след като кампанийският град бил разтърсен от силно земетресение, народът се втурнал към криптата на градската катедрала или близкия манастир „Св. София“, за да измоли светците за милост и защита срещу природните стихии. Още повече една от ролите на градските

Избрано

мощи била да лекуват. От тази роля се възползвали всички слоеве на града, а често благодарение на преувеличените целебни свойства на реликвите – към Бари, Троя или Салерно се отправяли тълпи от сакасти и безпомощни хора, понякога дори светски принцове или висши духовници, търсещи облекчение за физическите си мъки. Така например мощите на св. Никола, поне според *Historia ecclesiastica*, лекували треска, а и редица други нелечими заболявания или недъзи сред вярващите. На свой ред, св. Каталд от Таранто възвръщал зрението на слепите и успокоявал епилептиците, като спомагал за оздравяването дори на чумавите или парализирани хора. Тълпата пред изложените свещени останки понякога била в такова множество, че по-късно Бокачо ще има възможността да осмее хитрия поклонник в някакъв италиански град, който, за да се докосне до безценните реликви, се престорил на недъгав.

Пълния текст четете в сп. „История“, кн. 6

Пътя към успехите в състезанията

*Откъс от „Первый международный сетевой
исследовательский проект учащихся
в рамках МПТЕ“*

Мария Шабанова

Северный (Арктический) федеративный университет
имени М.В. Ломоносова – Архангельск, Россия

Марина Белорукова

Муниципальное бюджетное образовательное
учреждение „Средняя школа № 8“ – Архангельск,
Россия

Роза Атамуратова

Областная специализированная школа-интернат для
одаренных детей с углубленным изучением различных
предметов – Актау, Казахстан

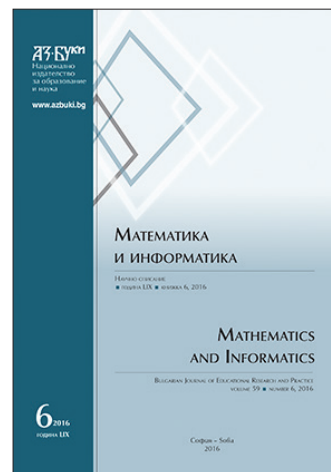
Веселин Ненков

Техническият колледж – Ловеч, България

Стремление к выявлению учащихся, проявляющих интерес и любовь к занятию наукой, является основой организации и реализации различных мероприятий, конкурсного и просветительского характера. Значимость таких мероприятий для получения высоких образовательных результатов в области математики, описан в монографии профессора С. Гроздева (Grozdev, 2007).

Все преподаватели стремятся к тому, чтобы предоставить своим ученикам возможность для углубления своих знаний и самореализации в соответствующей научной области. Стремительно возрастающий интерес педагогов к вовлечению

Заглавието е на редакцията

www.mathinfo.azbuki.bg

Главен редактор

Проф. д.п.н. Сава Гроздев
E-mail: sava.grozdev@gmail.com

Редактор

Николай Кънчев
0888 81 56 45
Сътрудник
Живка Бакалова
0889 81 15 65

Тел.: 02/425 04 70
02/425 04 71

E-mail: mathinfo@azbuki.bg

Съдържание на сп. „Математика и информатика“, кн. 6/2016:

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИ СТАТИИ

Первый международный сетевой исследовательский проект учащихся в рамках МПТЕ / *Мария Шабанова, Марина Белорукова, Роза Атамуратова, Веселин Ненков*

Некоторые траектории, которые определены равнобедренными треугольниками / *Ксения Горская, Дарья Коптева, Даниил Микуров, Еркен*

Избрано

Мудебаев, Казбек Мухамбетов, Адилбек Темирханов, Лили Стефанова, Ирина Христова, Радина Иванова

Домашната работа – неделя част от учебния процес / *Елена Радованова*

Някои групи логаритмични уравнения с помощта на Excel / *Диана Стефанова, Пламен Пенев*

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ

Псевдоцентър и ортоцентър – забележителни точки в четириъгълника / *Веселин Ненков, Станислав Стефанов, Хаим Хаимов*

Някои нови неравенства между средните аритметично, геометрично, хармонично и квадратично / *Тодор Митев*

Fuzzy Logic / *Reinhard Magenreuter*

Genetic Algorithm / *Reinhard Magenreuter*

КОНКУРСНИ ЗАДАЧИ

Конкурсни задачи на броя

Решения на задачите от брой 1, 2016

ГОДИШНО СЪДЪРЖАНИЕ

учащихся в подготовку исследовательских проектов связан с тем, что дети учатся эффективнее и быстрее развивают свой интеллектуальный потенциал тогда, когда они выходят в исследовательскую позицию по отношению к изучаемому материалу: в учебных дискуссиях, поиске аргументаций, в постановке и решении исследовательских задач. Востребованными качествами выпускника на сегодняшний день являются: способность работать в команде, брать на себя ответственность за выполняемый участок работы, участвовать в совместном принятии решений, оценивать и анализировать результаты своей деятельности и деятельности своих коллег, отстаивать свое мнение и отказываться от ошибочных позиций. Многочисленные психологические исследования подтверждают, что становлению этих качеств способствует организация коллективной проектной деятельности учащихся.

В условиях формирования единого образовательного и научного пространства важной является задача формирования у учащихся готовности работы в международных проектных командах, к межкультурной коммуникации в профессиональной сфере.

Исходя из этих соображений при подведении итогов девятого международного конкурса «Математика и проектирование» было принято решение о включении в программу номинации «Сетевые исследовательские проекты». Здесь же была сформирована и первая международная команда. В нее вошли учащиеся трех стран. Россию представляли Дарья Коптева, Ксения Горская и Даниил Мукуров; Казахстан – Казбек Мухамбетов, Адилбек Темирханов и Еркен Мудебаев; Лили Стефанова; Болгарию – Ирина Христова, Радина Иванова.

Каждая тройка участников образовывала свою подкоманду. Для организации взаимодействия подкоманд в условиях их территориальной разобщенности координатором была придумана сетевая игра «Геометрический Scrabble в облаках». Действие игры разворачивалось на облачном сервисе Google. Игра началась 15 сентября 2015 года, года в центре игрового поля появилась задача: Отрезок AB разделен произвольной точкой C на две части. На каждой из этих частей, как на стороне построены правильные треугольники AMC и CNB , лежащие в одной полуплоскости. Найдите, какую траекторию при перемещении точки C по отрезку AB опишет точка T – точка пересечения биссектрисы угла MCN с отрезком MN .

Команды должны были решить эту задачу и, следуя правилам игры в Scrabble, дополнить ее новой задачей. Новая задача должна была быть размещена в клетке снизу, если в ней исследовались новые свойства той же геометрической конструкции. Если геометрическая конструкция изменялась на сходную, а требование оставалось прежним, то задача размещалась в клетке сверху над сходной задачей. Если новая задача представляла собой

обобщение уже решенных задач, то она размещалась правее. И, наконец, если описанная в задаче ситуация, представляла собой интересный частный или предельный случай уже решенной задачи, то она размещалась на игровом поле слева. За создание и решение задач команды получали баллы. Начисление баллов призвано было придать игре соревновательный характер и мотивировать учащихся к постановке и решению все новых и новых задач.

Команды активно включились в работу. Все они, кто раньше, кто позже получили решение стартовой задачи. Потом получили обобщения и естественные аналоги этой задачи. За ними последовали задачи, которые отошли очень далеко от условия стартовой задачи. Все ученики составляли и решали задачи, которые включали основную конструкцию и некоторые новые элементы. Так по сторонам коммуникационного треугольника Архангельск – Актау – Ловеч, созданного при помощи Интернет летели разные задачи и их решения. Они останавливались некоторое время в вершинах этого треугольника, подвергались анализу, критической оценке и преобразованию и снова летели по сторонам этого треугольника от одной вершины к другой. Удивительно, но работа, начавшаяся как игра, впоследствии увлекла участников. Они перестали задумываться о начисляемых баллах, о том, кто выйдет победителем из этого соревнования. Им стало интересно составлять задачи, следить за тем, как рассуждают в поисках новых задач другие участники игры, критически оценивать и корректировать предложенные формулировки задач и представленные решения.

Учащиеся из разных подкоманд работали вместе, хотя уровень их математической подготовки существенно различался. Самыми младшими были участники из России (9 класс), самыми старшими – из Болгарии (XI класс). Работать на равных им помогало специализированное программное обеспечение GeoGebra и Geometer's Sketchpad. Подробнее о практике применения этих и подобных им программ для поддержки учебных исследований можно прочитать в монографии.

Возможность использования этих программных продуктов определяло само содержание задач, так как оно было связано с поиском и определением вида кривых, получаемых как геометрическое место точки T , возникающее под влиянием перемещения точки C по отрезку или прямой AB . Младшие учащиеся проверяли корректность постановки задач методом конструктивного компьютерного эксперимента, оценивали правильность полученных старшими аналитических соотношений, проводя контрольные эксперименты. Старшие занимались доказательством гипотез, выдвинутых на основе поисковых компьютерных экспериментов. Знаний школьной программы очень скоро для такой работы стало недостаточно. Для расширения своих возможностей ученики занялись изучением основ аналитической геометрии, познакомились с различными видами плоских кривых, их свойствами и способами задания. Они узнали, что бывают кривые невырожденные и вырожденные. Научились определять различия между ними. Узнали, что такое инвариант и как его получить. В этом им помогли преподаватели – руководители подкоманд. На заключительных этапах работы возможностей систем динамической геометрии уже оказалось недостаточно. Учащиеся освоили профессиональные программы поддержки математических исследований (например, такую программу как Maple). Привлечение профессиональных программ дало новый толчок исследованиям.

Аналитические расчеты показали, что многие из полученных кривых – это кривые второго порядка. Однако, часть кривых, полученных методом компьютерного эксперимента, оказались кривыми третьей, четвертой, седьмой степени.

Интересным был и этап подготовки к совместному докладу на конкурсе «Математика и проектирование». Здесь учащимся необходимо было принять ряд совместных решений для того, чтобы наиболее выигрышно представить результаты не работы каждой группы в отдельности, а международной команды в целом. Какие задачи выбрать? Как представить процесс их решения и полученный результат? Кто, какие задачи будет представлять? В каком порядке будут выступать отдельные участники? На каком языке будет проходить защита проекта?

Пълния текст четете в сп. „Математика и информатика“; кн. 6

Рекламна тарифа

на Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“

София 1113, бул. „Цариградско шосе“ № 125, бл. 5, тел.: 02/420-04-70, 02/420-04-71; azbuki@mon.bg; www.azbuki.bg

Вестник „Аз-буки“

1. Стандартни карета на вътрешна страница:

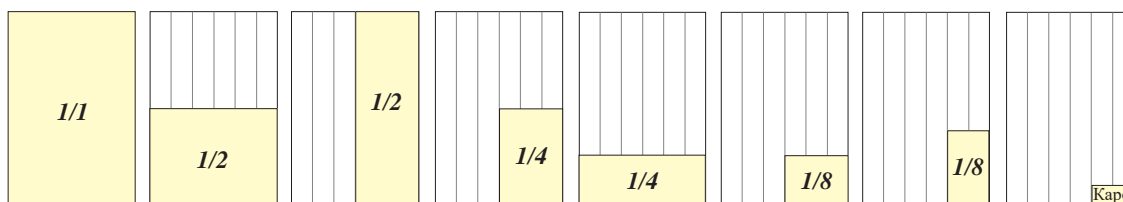
Размер	Черно-бяло	+1 цвят	Пълноцветно
1/1 страница – 256 мм/388 мм	780,00 лв.	900,00 лв.	985,00 лв.
1/2 страница – 256 мм/194 мм – 125 мм/388 мм	410,00 лв. 410,00 лв.	460,00 лв. 460,00 лв.	510,00 лв. 510,00 лв.
1/4 страница – 256 мм/97 мм – 125 мм/194 мм	230,00 лв. 230,00 лв.	258,00 лв. 258,00 лв.	270,00 лв. 270,00 лв.
1/8 страница – 125 мм/97 мм – 83 мм/147 мм	115,00 лв. 115,00 лв.	129,00 лв. 129,00 лв.	135,00 лв. 135,00 лв.
каре (83 мм x 50 мм)	30,00 лв.	43,00 лв.	45,00 лв.

Цена за първа страница:
4 лв. на кв. см

Цена за последна страница:
2 лв. на кв. см

2. Влагане на стандартни вложки с тегло до 20 гр. – 80 лв. за 1000 бр.

3. Влагане на нестандартни вложки – по договаряне.

Научно-методическите списания на издателство „Аз-буки“

1. Цена за вътрешна страница (в левове)

Размер	Черно-бяло	+1 цвят	Пълноцветно
1/1 страница	90 лв.	130 лв.	180 лв.
1/2 страница	50 лв.	70 лв.	90 лв.
1/4 страница	30 лв.	45 лв.	70 лв.

2. Цена за реклама на втора корица: цена за вътрешна страница + 60% оскъпяване

3. Цена за реклама на трета корица: цена за вътрешна страница + 40% оскъпяване

4. Цена за реклама на четвърта корица: цена за вътрешна страница + 100% оскъпяване

5. Размер на една печатна страница в списанията на НИОН „Аз-буки“:

а. Обрязан формат: 167 мм x 233 мм

б. Необрязан формат: 171 мм x 240 мм

6. Влагане на вложки – по договаряне.

Забележка:

Всички посочени цени са без ДДС.

Отстъпки при брой и обем публикации или комбинирана реклама в няколко издания на издателство „Аз-буки“ – по договаряне.

Тарифата е в сила от 1 август 2016 г.